

บทที่ 5

บัญชีสมดุลแห่งชาติ

(National Balance Account หรือ National Wealth Account)

งบดุลแห่งชาติ (NATIONAL BALANCE SHEET หรือ NATIONAL WEALTH) เป็นบัญชีที่แสดงทรัพย์สินและหนี้สิน หรือฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ ณ วันใดวันหนึ่งของปี ซึ่งจะจำแนกรายละเอียดของทรัพย์สินออกเป็น 2 ประเภทคือ ทรัพย์สินที่มีตัวตน (TANGIBLE ASSET) ซึ่งอาจเป็นทรัพย์สินที่ผลิตขึ้นใหม่หรือไม่สามารถผลิตขึ้นใหม่ได้ เช่น สิ่งก่อสร้าง เครื่องจักร ที่อยู่อาศัย ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น และทรัพย์สินที่ไม่มีตัวตน (INTANGIBLE ASSET) ซึ่งรวมทั้ง ทรัพย์สินทางการเงิน และไม่ใช้ทรัพย์สินทางการเงิน ได้แก่ เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ พันธบัตร ฯลฯ ทั้งที่ได้จำแนกบดลูออกตามภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ คือ ภาคธุรกิจการเงิน ธุรกิจไม่เกี่ยวกับการเงิน ภาครัฐบาล สถาบันที่ไม่แสวงหากำไร คริวเรือน และภาคต่างประเทศ ^{1/}

บัญชีรายได้ประชาชาติ (NATIONAL INCOME) และบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน (FLOW OF FUND) เป็นบัญชีที่แสดงรายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายใน 1 ปี แต่ถ้าจะถามว่าประเทศไทยมี มูลกันที่ของทุน (CAPITAL STOCK) เท่าใด ทั้งสองบัญชีไม่สามารถตอบได้ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า บัญชีรายได้ประชาชาตินั้นรวมธุรกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นระหว่างช่วงคาบเวลา (FLOW) ไว้เท่านั้น ส่วนที่เป็นสินทรัพย์และหนี้สินซึ่งปรากฏ ณ คาบเวลาใดเวลาหนึ่ง (STOCK) ยังไม่ได้มีการพิจารณาเลย ดังนั้นจึงได้มีการพยายามที่จะ

^{1/} อ้างแล้ว , "การจัดทำสถิติประชาชาติบัญชีประชาชาติของไทย" หน้า 6

รายงานฐานะความมั่งคั่งของประเทศออกมา จึงได้มีการจัดทำบัญชีงบดุลแห่งชาติ

จากประโยชน์ของบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน ที่ได้แสดงการไหลเวียนและการเคลื่อนย้ายเงินทุนในเศรษฐกิจ ทำให้สามารถที่จะเข้าใจเงื่อนไขต่าง ๆ ในด้านการเงิน ตลอดจนพฤติกรรมของเงินทุนภายในเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดผลประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาทางการเงิน โดยใช้นโยบายการเงินได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ แต่การที่ภาคเศรษฐกิจหนึ่ง ๆ จะลงทุนส่วนใหญ่แหล่งเงินทุนจะมีบทบาทต่อการกำหนดรูปแบบของการลงทุน นอกจากบัญชีกำไรขาดทุนและงบดุลของบริษัท ก็จะมีอิทธิพลด้วย แต่เนื่องจากบทบาททางการเงินและหลักการบัญชียังไม่เป็นที่ยอมรับในการกำหนดบทบาททางการเงินในเศรษฐกิจ เป็นเพราะการขาดบัญชีงบดุลแห่งชาตินั่นเอง

บัญชีงบดุลแห่งชาติจะเป็นการบันทึกทรัพย์สินที่มีตัวตน (TANGIBLE ASSET) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและปัญหาอื่น ๆ เหมือนกับบริษัทที่ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบสินค้าที่ผลิต เพื่อที่จะนำมาใช้ในการประมาณการความต้องการในด้านการเงิน เพื่อจัดทำงบประมาณในการจัดซื้อ ในด้านทรัพย์สินคงที่ (FIXED ASSET) และทรัพย์สินหมุนเวียน (CURRENT ASSET) ก็จะมีส่วนในการวัดประสิทธิภาพในการผลิต ตลอดจนการเลือกทดแทนทรัพย์สินที่ได้ใช้งานและเริ่มหมดอายุไปด้วย จากเหตุผลเหมือนกันในด้านประเทศชาติ งบดุลแห่งชาติก็ต้องบันทึกแหล่งสำรอง (MINERAL DEPOSIT) ในประเทศ พื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่ในตัวเมือง ป่าไม้ และอื่น ๆ ที่คล้ายกันนี้ เพื่อที่จะได้ทราบถึงประสิทธิภาพในการผลิตของประเทศ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

สถิติในด้านงบดุลแห่งชาติ นับวันก็มีความต้องการมากขึ้น เพื่อที่จะใช้ในการวิเคราะห์ ประเมิน ความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่งคั่งของชาติ บริษัท ครัวเรือน

มูลภัณฑ์ทุน (CAPITAL STOCK)^{2/} และทรัพยากรธรรมชาติ จะเป็นเครื่อง

^{2/} มูลภัณฑ์ทุน (CAPITAL STOCK) หมายถึง จำนวนการสะสมทุนของประเทศที่มีอยู่ในขณะนั้น โดยในแต่ละปีจะมีการลงทุนสะสมทุน (CAPITAL FORMATION) และมีการหักค่าเสื่อมราคาของทุนที่ใช้ไปในแต่ละปี ซึ่งจะได้การสะสมทุนสุทธิ (หรือบางครั้งเรียกว่า

ขึ้นอยู่กับความสามารถในการผลิตของประเทศ และเป็นเครื่องชี้ถึง COMPARATIVE ADVANTAGE ในการค้าขายระหว่างประเทศด้วย หนี้สินต่างประเทศก็จะเป็นอีกรายการที่จะอยู่ในงบดุลแห่งชาติ ที่จะบอกถึงสภาพคล่องทางการเงินระหว่างประเทศของประเทศ ตลอดจนการฝังฝังหรือเป็นอิสระจากแหล่งเงินทุนภายนอกประเทศ

การกระจายความมั่งคั่งของประเทศให้กับกลุ่มต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ ก็จะบอกถึงการกระจายรายได้ (INCOME DISTRIBUTION) ของประเทศในทางอ้อม สำหรับการวัดความมั่งคั่งของบริษัท จะวัดจากงบดุลของบริษัท ส่วนในด้านของครัวเรือนก็จะพิจารณาถึงสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) และหนี้สินที่ครัวเรือนถืออยู่

ปัญหาในการกำหนดความมั่งคั่งเพื่อจัดทำงบดุล ประกอบด้วยการจัดสินทรัพย์ที่มีตัวตน (TANGIBLE ASSET) ซึ่งในบัญชีรายได้ประชาชาติ และบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน ไม่ได้กล่าวถึง ในบัญชีรายได้ประชาชาติ จะกล่าวถึง การสะสมทุน (CAPITAL FORMATION) และในบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน ก็จะกล่าวถึง สินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) และหนี้สิน เพื่อให้นักศึกษาสามารถเข้าใจอย่างต่อเนื่องก็จะขออธิบายงบดุลของครัวเรือนก่อน ซึ่งจะไม่รวมการวัดความมั่งคั่งในรูปของทรัพยากรธรรมชาติเข้าไปด้วย โดยสินทรัพย์ที่มีตัวตนของครัวเรือนก็คือการสะสมทุน (CAPITAL FORMATION) ได้แก่ การก่อสร้างที่อยู่อาศัย (แต่ถ้าพิจารณาในภาคธุรกิจ การสะสมทุนก็จะประกอบด้วย การก่อสร้าง เครื่องมือเครื่องจักร และส่วนเปลี่ยนแปลงในสินค้าคงเหลือ)

การสะสมทุน จะประกอบด้วยรายการ GROSS CAPITAL FORMATION , NET PURCHASE OF LAND , NET PURCHASE OF CERTAIN INTANGIBLE ASSET และ

NET INVESTMENT) ของแต่ละปี เมื่อนำมารวมกันทุกปีก็จะเป็นมูลค่าเงินทุนของประเทศ หรืออาจกล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือ การสะสมอาคาร เครื่องมือเครื่องจักร สินค้าคงเหลือของประเทศที่มีอยู่ทั้งหมด เพื่อที่จะนำไปใช้ในการผลิตสินค้าต่อไป

นอกจากการสะสมทุน (CAPITAL FORMATION) แล้ว การวัดความมั่งคั่งของแต่ละบุคคลแล้วจะต้องรวมถึงสิทธิเรียกร้องทางการเงิน (FINANCIAL CLAIM) ด้วย โดยเฉพาะสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) แต่ในทางตรงข้ามหนี้สินก็จะเป็นสิทธิเรียกร้องทางการเงิน (FINANCIAL CLAIM) ของอีกฝ่าย ดังนั้นโดยสรุปแล้วความมั่งคั่งของบุคคล (INDIVIDUAL WEALTH) ควรจะเป็นส่วนที่ทรัพย์สินที่จับต้องได้ (TANGIBLE ASSET) รวมกับ ทรัพย์สินทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) หักออกด้วย หนี้สิน นั่นก็คือ ส่วนทุน (NET WORTH) นั่นเอง

ถ้าจะกล่าวถึงวิธีการจัดทำงบดุลแห่งชาติ (NATIONAL BALANCE SHEET) ก็คือ จะต้องมีการจัดทำงบดุล (BALANCE SHEET) ของแต่ละภาคเศรษฐกิจเสียก่อน หลังจากนั้นเมื่อนำงบดุลของทุกภาคเศรษฐกิจมารวมกันจัดทำ CONSOLIDATED BALANCE SHEET FOR ALL SECTOR ก็จะได้งบดุลแห่งชาติ ดังนั้นจะขอแสดงงบดุลของครัวเรือนเป็นตัวอย่างตามข้างล่างนี้

งบดุลของครัวเรือน

ทรัพย์สิน		หนี้สิน	
1. ทรัพย์สินที่จับต้องได้	100	3. หนี้สิน	
2. ทรัพย์สินทางการเงิน		3.1 หนี้สินต่อธุรกิจ	15
2.1 สิทธิเรียกร้องต่อธุรกิจ	125	3.2 หนี้สินต่อผู้บริโภค	20
2.2 สิทธิเรียกร้องต่อผู้บริโภค	15	3.3 หนี้สินต่อรัฐบาล	5
2.3 สิทธิเรียกร้องต่อรัฐบาล	10	4. ส่วนทุน	210
ยอดรวม	<u>250</u>	ยอดรวม	<u>250</u>

^{3/} อ่างแล้ว , "ระบบบัญชีประชาชาติ : คำนิยามและขอบเขตความหมายของส่วนเศรษฐกิจและรายการแลกเปลี่ยน" , หน้า 71

การจัดทำงบดุลแห่งชาติ จำเป็นจะต้องรวบรวมสถิติทางด้านทรัพยากรเข้าไปด้วย เช่น แห้งแร่ ป่าไม้ แห้งน้ำมัน ที่ดินในการเกษตร เป็นต้น ดังนั้นการจัดทำงบดุลแห่งชาติของแต่ละประเทศจะแตกต่างกันในด้านความพร้อมของสถิติข้อมูลต่าง ๆ ในด้านนี้ ถ้าประเทศที่มีข้อมูลครบถ้วนก็จะนำรายการต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นรวมเข้าไปด้วย สำหรับประเทศไทยการจัดทำอาจจะไม่สมบูรณ์ครบทุกด้าน เพราะเนื่องจากการขาดข้อมูลในการจัดทำ การนำทรัพยากรเข้ามาอยู่ในบัญชีงบดุลแห่งชาตินั้นเพื่อทราบศักยภาพการผลิตของประเทศ การบริหารทรัพยากร และยังเป็นข้อมูลสำหรับกำหนดนโยบายทางด้านสิ่งแวดล้อมด้วย

1. ประวัติและความเป็นมาของงบดุลแห่งชาติ

ความมั่งคั่งแห่งชาติ (NATIONAL WEALTH) เป็นสถิติทางเศรษฐศาสตร์ที่เกิดขึ้นก่อนตัวแปรอื่น ๆ โดยนักปกครองสร้างสถิติขึ้นมาเพื่อใช้วัดความเข้มแข็งและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนวัดความพร้อมที่จะทำสงคราม จนมาถึงยุคของ อาดัม สมิท (ADAM SMITH) ในปี ค.ศ. 1776 ได้เขียนหนังสือชื่อ AN INQUIRY INTO THE NATURE AND CAUSE OF THE WEALTH OF NATIONS โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของความมั่งคั่ง โดย อาดัม สมิท มีความเห็นขัดแย้งกับกลุ่มฟิสิกส์-แคเรต ที่ให้ความสำคัญกับการเกษตรด้านเดียว โดยแย้งว่าอุตสาหกรรมและการค้าก็เป็นแหล่งที่มาของความมั่งคั่ง ซึ่งแนวความคิดนี้มีการใช้อย่างแพร่หลายในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำขึ้นอย่างรุนแรง แนวความคิดในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ได้เน้นตามแนวทางของเศรษฐศาสตร์มหภาค ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นมาโดย จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (JOHN MAYNARD KEYNE) โดยจะเน้นการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น เช่น ปัญหาการว่างงานอย่างมาก ปัญหาเงินเฟ้อ มาตรการที่ใช้ประกอบด้วย นโยบายการเงินและการคลัง เพื่อกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจให้เกิดการเจริญเติบโต โดยจะเน้นทางด้านอุปสงค์ให้เพิ่มขึ้น จะเห็นว่าความสนใจในด้านการสะสมความมั่งคั่งจะลดลง ต่อมาภายหลัง นักเศรษฐศาสตร์ได้พบว่า

การแก้ไขปัญหาในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ จะต้องอาศัยปริมาณทุนที่สะสมไว้ทั้งหมดมาเป็น เครื่องวัดความสามารถในการพัฒนา โดยจะมีความเห็นเหมือนกับ นักเศรษฐศาสตร์ยุค ก่อนหน้าเคนส์ ดังนั้นในปี พ.ศ.2511 องค์การสหประชาชาติ ได้ปรับปรุงระบบบัญชี ประชาชาติ (UN SNA 1968) ให้นำรวมบัญชีงบดุลแห่งชาติเข้าไว้ในระบบบัญชีประชาชาติด้วย

2. รูปแบบการจัดทำงบดุลแห่งชาติ

การจัดทำงบดุลแห่งชาติ (NATIONAL BALANCE SHEET) โดยวิธีการนำงบดุลของ แต่ละภาคเศรษฐกิจมารวมกันเป็นแนวคิดอย่างง่าย ๆ ซึ่งโดยความรู้สึกรู้สึกทั่วไป จะเห็นว่า ถูกต้องดีอยู่แล้ว แต่ในด้านของการเปรียบเทียบระหว่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบว่า ประเทศใดมีความมั่งคั่งมากเพียงใด จะถูกรายการสิทธิเรียกร้องทางการเงิน (FINANCIAL CLAIM) มาเป็นรายการลงตา เพราะถ้าประเทศมีรายการทรัพย์สินทางการเงินอยู่มาก ในขณะที่เดียวกันหนี้สินก็จะมีย่อยด้วย ถ้ามีการรวมทุกภาคเศรษฐกิจเข้าด้วยกันแล้วสิทธิเรียกร้อง ทางการเงินทางด้านสินทรัพย์ทางการเงิน ก็จะต้องเท่ากับสิทธิเรียกร้องทางการเงินทางด้าน หนี้สิน นั่นก็แสดงว่ารายการทั้งสอง ไม่ได้มีการก่อให้เกิดผลผลิตหรืออาจใช้เป็นทรัพยากรที่จะ สามารถใช้ผลิตในอนาคตได้เลย เป็นเพียงสิทธิของบุคคลภายในประเทศสองฝ่ายเท่านั้น ดังนั้น ถ้าเรามองในด้านความมั่งคั่งของบุคคล สินทรัพย์ทางการเงิน ควรจะรวมอยู่ด้วย ในขณะที่หนี้สิน ก็จะเป็นส่วนลดความมั่งคั่งของบุคคลลง แต่ในระดับประเทศรายการทั้งสองควรหักออกไป ดังนั้น รายการที่เป็นความมั่งคั่งของชาติก็จะเป็นสินทรัพย์ที่มั่งคั่งตัวมันเอง และเพื่อที่จะ ให้นักศึกษาเห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้นก็จะขอยกตัวอย่างประกอบ

การจัดทำงบดุลแห่งชาติ ^{2/}

บัญชีที่ 1 งบดุลภาคครัวเรือน

1. สินทรัพย์หมวดตัวตน	100	4. หนี้สิน	
2. สินทรัพย์ทางการเงิน		4.1 หนี้สินต่อผู้บริโภครวม	15
2.1 สิทธิเรียกร้องต่อธุรกิจ	125	4.2 หนี้สินต่อธุรกิจ	20
2.2 สิทธิเรียกร้องจากผู้บริโภครวม	15	4.3 หนี้สินต่อรัฐบาล	5
2.3 สิทธิเรียกร้องต่อรัฐบาล	<u>10</u>	5. ส่วนทุน	<u>210</u>
3. สินทรัพย์รวม	<u>250</u>	6. รวมหนี้สินและส่วนทุน	<u>250</u>

บัญชีที่ 2 งบดุลภาคธุรกิจ

1. สินทรัพย์หมวดตัวตน	110	4. หนี้สิน	
2. สินทรัพย์ทางการเงิน		4.1 หนี้สินต่อผู้บริโภครวม	50
2.1 สิทธิเรียกร้องต่อธุรกิจ	25	4.2 หนี้สินต่อธุรกิจ	25
2.2 สิทธิเรียกร้องจากผู้บริโภครวม	20	4.3 หนี้สินต่อรัฐบาล	10
2.3 สิทธิเรียกร้องต่อรัฐบาล	<u>5</u>	5. ส่วนทุน	<u>75</u>
3. สินทรัพย์รวม	<u>160</u>	6. รวมหนี้สินและส่วนทุน	<u>160</u>

^{2/} อ้างแล้ว , "MONEY ,FLOW OF FUNDS AND ECONOMIC POLICY" , หน้า 44-45

บัญชีที่ 3 งบดุลภาครัฐบาล

1. สินทรัพย์หมวดตัวตน	50	4. หนี้สิน	
2. สินทรัพย์ทางการเงิน		4.1 หนี้สินต่อผู้บริโภครวม	10
2.1 สิทธิเรียกร้องต่อธุรกิจ	10	4.2 หนี้สินต่อธุรกิจ	5
2.2 สิทธิเรียกร้องจากผู้บริโภครวม	<u>5</u>	5. ส่วนทุน	<u>50</u>
3. สินทรัพย์รวม	<u>65</u>	6. รวมหนี้สินและส่วนทุน	<u>65</u>

บัญชีที่ 4 งบดุลรวมของทุกภาคเศรษฐกิจ

1. สินทรัพย์หมวดตัวตน	260	4. หนี้สิน	
2. สินทรัพย์ทางการเงิน		4.1 หนี้สินต่อผู้บริโภครวม	40
2.1 สิทธิเรียกร้องต่อธุรกิจ	160	4.2 หนี้สินต่อธุรกิจ	85
2.2 สิทธิเรียกร้องจากผู้บริโภครวม	40	4.3 หนี้สินต่อรัฐบาล	15
2.3 สิทธิเรียกร้องต่อรัฐบาล	<u>15</u>	5. ส่วนทุน	
3. สินทรัพย์รวม	<u>475</u>	5.1 ของผู้บริโภครวม	210
		5.2 ของธุรกิจ	75
		5.3 ของรัฐบาล	<u>50</u>
		6. รวมหนี้สินและส่วนทุน	<u>475</u>

บัญชีที่ 5 งบดุลแห่งชาติ

1. สินทรัพย์ที่มีตัวตน	100	3. ส่วนทุน	
		3.1 ของผู้บริ โภค	210
	—	3.2 ของรัฐบาล	<u>50</u>
2. สินทรัพย์รวม	<u>260</u>	4. รวมส่วนทุน	<u>260</u>

จากข้อมูลการจัดทำงบดุลแห่งชาติ จะเห็นว่า งบดุลภาคครัวเรือนมีการลงทุน ในสินทรัพย์ในธุรกิจ ซึ่งแสดงเป็นยอดสิทธิเรียกร้องต่อธุรกิจดังนี้ คือลงทุนในหุ้นของบริษัทเท่ากับ 75 และให้ธุรกิจกู้ยืม 50 ดังนั้นยอดรวมจะเท่ากับ 125 ส่วนรายการอื่น ๆ จะมีค่าเท่ากันหมด เมื่ออีกด้านลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินเท่าใดหนี้สินก็จะเพิ่มในอัตราเท่ากัน การทำงานบลูรวมก็คือการรวมงบดุลของทุกภาคเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน โดยจะเห็นว่าสินทรัพย์ทางการเงินจะต้องเท่ากับหนี้สิน โดยยอดรวมของผู้บริ โภคก็จะรวมยอดหนี้สินจากงบดุลครัวเรือน ส่วนภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ ก็จะทำเช่นเดียวกัน แต่ยอดของสินทรัพย์ทางการเงินด้านสิทธิเรียกร้องต่อธุรกิจจะต้องเท่ากับหนี้สินรวมของธุรกิจบวกกับส่วนทุนของธุรกิจ

การจัดทำงบดุลแห่งชาติก็คือการนำงบดุลรวมของทุกภาคเศรษฐกิจมาหักรายการสิทธิเรียกร้องทางการเงิน ทางด้านสินทรัพย์ทางการเงิน และหนี้สินออกจากกัน ซึ่งถ้าในกรณีเป็นเศรษฐกิจปิดยอดทั้งสองข้างจะต้องเท่ากัน

ในกรณีที่มีการรวมภาคต่างประเทศ (REST OF THE WORLD) เข้าไปด้วยสินทรัพย์ทางการเงินจะไม่เท่ากับหนี้สินต่างประเทศ (FOREIGN DEBT) ดังนั้นส่วนต่างจึงเป็นรายการแสดงในงบดุลแห่งชาติด้วย เพราะส่วนต่างถือเป็นความมั่งคั่งของชาติ โดยเรียกว่าทรัพย์สินต่างประเทศสุทธิ

งบแสดงความมั่งคั่งของชาติ ^{3/}

NATIONAL WEALTH STATEMENT

1. ทรัพย์สินที่มีตัวตน	300
2. ทรัพย์สินต่างประเทศสุทธิ	<u>3</u>
3. ความมั่งคั่งของชาติ	<u>303</u>

การกำหนดมูลค่าทรัพย์สินที่มีตัวตนและการจัดประเภทรายการต่าง ๆ ที่จะนับรวมอยู่ในสินทรัพย์ที่มีตัวตนค่อนข้างจะเป็นเรื่องที่ยาก และในการจัดทำงบดุลแห่งชาติในรายการทรัพย์สินที่มีตัวตนก็มีการกำหนดแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ แล้วแต่ว่าข้อมูลของประเทศที่จัดทำนั้นมีความสมบูรณ์มากน้อยเท่าใด โดยจะกล่าวในบทต่อไป

3. การกำหนดมูลค่าทรัพย์สินที่มีตัวตน

การกำหนดค่าความมั่งคั่งของประเทศ เป็นการศึกษาและแนวความคิดที่ค่อนข้างกว้างไกลมาก ดังนั้นการประสบปัญหาการจัดเก็บข้อมูลจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นกับทุกประเทศ แม้แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาเอง เริ่มแรกจากการสำรวจความมั่งคั่งของประเทศอเมริกาเพื่อจัดทำบัญชีดุลแห่งชาติขึ้น โดย ศาสตราจารย์ เรย์มอน โกลด์สมิท (RAYMOND GOLDSMITH) แห่งมหาวิทยาลัย YALE ได้ทำการประมาณความมั่งคั่งของชาติ (NATIONAL WEALTH) ในช่วงปี 1896 ถึง 1949 และต่อมาได้ขยายจนถึงปี 1958 ซึ่งวิธีการคำนวณในช่วงชยายนั้น ศาสตราจารย์ เรมอน โกลด์สมิท มิได้ใช้วิธีบวกทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีเข้าไป แต่ใช้วิธีระบบสินค้าแบบ PERPETUAL INVENTORY METHOD ซึ่งวิธีนี้จะหาค่าการลงทุนสุทธิ (NET INVESTMENT) ในแต่ละปีแล้วจึงรวมเข้าไป วิธีการนี้ถือว่าเป็นวิธีการที่ดีในกรณีที่เราใช้วิธีสำมะโนข้อมูลในปีใดปีหนึ่งเพื่อใช้เป็นปีฐาน (BENCHMARK) และใช้คำนวณต่อไปในอนาคตได้

^{3/} อ้างแล้ว , "NATIONAL INCOME AND ECONOMIC ACCOUNTING" , หน้า 218

ต่อมาได้มีประเทศต่าง ๆ พยายามที่จะคำนวณความมั่งคั่งของประเทศ (NATIONAL WEALTH) ขึ้นมา เช่น สหภาพโซเวียต ในปี 1959 โดยคำนวณสินทรัพย์คงที่ ที่สามารถผลิตขึ้นมาทดแทนได้ (REPRODUCIBLE FIX ASSETS) อันประกอบด้วย สินค้าคงเหลือ การก่อสร้าง และเครื่องมือเครื่องจักร ทุกชนิด ยกเว้นที่ดิน และทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้วิธีการสำรวจและสำมะโน (CENSUSES) แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จมากนักเพราะจะต้องเกี่ยวข้องกับประชากรจำนวนมากมาย ประเทศญี่ปุ่นเป็นอีกประเทศหนึ่งที่พยายามจะสำรวจโดยใช้เทคนิคการสุ่ม (SAMPLING) มาช่วยวัดแต่การวัด ที่ดิน และทรัพยากรธรรมชาติก็มีได้รวมอยู่ในการวัดด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น เราสรุปได้ว่าสินทรัพย์ที่มีตัวตน ประกอบด้วยอะไรบ้าง โดยมีสองส่วนคือ

1. ทรัพย์สินที่สามารถผลิตทดแทนได้ (REPRODUCIBLE ASSET) ประกอบด้วย
สินทรัพย์คงที่ (FIX ASSETS) ประกอบด้วย การก่อสร้าง เครื่องมือ
เครื่องจักร และสินค้าคงเหลือ
2. ทรัพย์สินที่ไม่สามารถผลิตทดแทนได้ (NON-REPRODUCIBLE ASSETS) •
ประกอบด้วย
 - ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ
 - งานศิลปะ (WORKS OF ART)^{4/}

การตีราคาที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญในการวัดความมั่งคั่ง โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากการตีราคาทรัพย์สินคงที่ก็ยังเป็นปัญหา เช่นเดียวกัน การบันทึกราคาสินทรัพย์คงที่ จะใช้ราคาต้นทุนที่ได้ทรัพย์สินขึ้นมา (HISTORY COST)

^{4/} ในกรณีที่รวมงานศิลปะ เข้าไปด้วยนั้นก็เพื่อที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ในการกำหนด แต่ในทางปฏิบัติอาจ ไม่รวมเข้าไปด้วยก็ได้

แต่เมื่อเวลาผ่านไปราคาสินค้านั้นมีราคาสูงขึ้น แต่ราคาที่ดินที่ก้อยู่ก็จะมีค่าน้อยกว่าความเป็นจริง ในทางที่ถุกันนั้น ควรจะมีการปรับราคาทรัพย์สินให้มีค่าที่ถูกต้องตามราคาซื้อขายได้ในขณะนั้น ดังนั้นจึงได้มีแนวความคิดที่จะวัดราคาของสินทรัพย์ที่มีตัวตน ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงมากขึ้น โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ราคาตลาด (MARKET PRICE)
2. ราคาประจำปี (REPLACEMENT COST)
3. มูลค่าทรัพย์สินที่คำนวณจากความสามารถในการหารายได้ (CAPITALIZATION OF AN ASSET'S EARNING POWER)

1. ราคาตลาด (MARKET PRICE) และราคาประจำปี (REPLACEMENT COST)

การประเมินราคาทรัพย์สิน เช่น อาคารที่สร้างมาแล้วหลายปี ถ้าเก็บข้อมูลมาจากงบดุล เราจะได้มูลค่าที่ดินบัญชีในราคาต้นทุนของทรัพย์สินที่ได้มา เช่น อาคารที่สร้างมาแล้ว 10 ปี ณ ปีที่สร้างมีมูลค่า 15 ล้านบาท แต่เมื่อมาถึง ณ เวลาปัจจุบัน ราคาของอาคารอาจเป็น 20 ล้านบาท ถ้ามีการซื้อขายอาคารในลักษณะเดียวกันทุกประการ ดังนั้นจะเห็นว่าการใช้ราคาบันทึกในบัญชีที่เป็นต้นทุนทรัพย์สินที่ได้มา ใช้ประเมินราคาทรัพย์สิน ณ เวลาปัจจุบันจะไม่ถูกต้องเป็นจริงเท่าใด ดังนั้นราคาตลาด (MARKET PRICE) จะหมายถึงราคาที่ทรัพย์สินซื้อขายกัน ณ เวลาปัจจุบัน

ถ้าในกรณีที่ทรัพย์สิน ไม่ได้มีการซื้อขาย ณ เวลาปัจจุบัน (ถ้ามีการซื้อขายจะสามารถทราบค่าราคาตลาด) ทำอย่างไรจึงจะสามารถกำหนดราคาในปัจจุบันของทรัพย์สิน วิธีการใดที่จะสามารถทำให้ทราบว่าถ้าเราต้องการที่จะขายทรัพย์สินนั้น ในเวลาปัจจุบัน จะได้ราคาเท่าใด วิธีการคำนวณทางอ้อมวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในที่นี้คือ การคำนวณค่าเสื่อมราคา ณ ราคาประจำปี (DEPRECIATED REPLACEMENT COST) วิธีทำคือเริ่มต้นจากมูลค่าทรัพย์สินที่บันทึกในบัญชีและปรับราคาให้ถูกต้องตามราคาเปลี่ยนแปลงไป แล้วคำนวณค่าเสื่อมราคาของปีนั้นมาหักออก ทำเช่นนี้เรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงเวลาปัจจุบัน วิธีการเช่นนี้เรียกว่า PERPETUAL INVENTORY METHOD หรืออาจกล่าวได้ว่าวิธีการตีราคาทรัพย์สินแบบ

ราคาประจำปี (REPLACEMENT COST) เหมาะกับการประเมินแทนราคาตลาดค่อนข้างมาก

ในด้านความแตกต่างระหว่างราคาประจำปี (REPLACEMENT COST) และราคาตลาด (MARKET PRICE) วิธีการประเมินราคาทรัพย์สิน โดยใช้ดัชนีราคาปรับ และใช้ค่าเสื่อมราคา ณ ราคาประจำปี (DEPRECIATED REPLACEMENT COST) มาหักออกก็อาจมีความคลาดเคลื่อนจากการคำนวณทางสถิติ นอกจากนั้นแล้วปัญหาที่ว่า การใช้ทรัพย์สินเพื่อสร้างรายได้ อาจน้อยกว่า รายได้ที่คาดหวัง (ANTICIPATE EARNING) จึงอาจจะทำให้สินทรัพย์ ณ ราคาประจำปี (REPLACEMENT COST) อาจจะสูงหรือต่ำกว่าราคาตลาด (MARKET PRICE) ก็ได้ โดยทั่วไปวิธีการประเมินราคาตามวิธีนี้ จะเหมาะสมกับสินทรัพย์ที่สามารถผลิตทดแทนได้

2. มูลค่าสินทรัพย์ที่คำนวณจากความสามารถในการหารายได้ (CAPITALIZATION OF AN ASSET'S EARNING POWER)

การคำนวณมูลค่าทรัพย์สิน จะหาจากรายได้ที่เกิดขึ้นในแต่ละปีที่เกิดขึ้นในอนาคต โดยจะใช้การคิดลดมูลค่า (DISCOUNT) มาอยู่ ณ เวลาปัจจุบัน วิธีการนี้เหมาะกับการคำนวณสินทรัพย์ที่มีตัวตน ที่สามารถรู้ค่าของผลตอบแทนทรัพย์สินที่เกิดขึ้นในอนาคต โดยจะเหมาะสมกับการคำนวณทรัพย์สินการธรรมชาติประเภท น้ำมัน และ แร่ที่อยู่ใต้ดิน วิธีนี้เหมาะสมกับทรัพย์สินที่ไม่มีการกำหนดราคาตลาดและไม่สามารถใช้วิธีคำนวณทรัพย์สิน ณ ราคาประจำปี (REPLACEMENT COST)

4. รูปแบบการจัดทำบัญชีงบดุลแห่งชาติตามหลักเกณฑ์ของ UN SNA

การกำหนดรูปแบบงบดุลจะกำหนดให้สินทรัพย์ของแต่ละภาคเศรษฐกิจประกอบด้วยสินทรัพย์ที่มีตัวตน (TANGIBLE ASSET) ซึ่งประกอบด้วยการสะสมทุนของประเทศ เป็นการแสดงความสัมพันธ์ของบัญชีทุน (CAPITAL ACCOUNT) กับงบดุลแห่งชาติ ในการจัดทำ แต่จากคำจำกัดความของ UN SNA ได้กำหนดให้สินทรัพย์แบ่งออกเป็น

1. สินทรัพย์ที่มีตัวตน (TANGIBLE ASSETS)

- 1.1 สินทรัพย์ที่สามารถผลิตทดแทนได้
- 1.2 สินทรัพย์ที่ไม่สามารถผลิตทดแทนได้

2. สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน (INTANGIBLE ASSETS)

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการประเมินและตีราคาทรัพย์สินของประเทศให้ครอบคลุมตามค้ำรวม (COVERAGE) ที่ UN SNA กำหนดไว้มากที่สุดเท่าที่ข้อมูลและสถิติในประเทศสามารถที่จะจัดทำได้

ในด้านรูปแบบที่ UN SNA ได้กำหนดให้จัดทำ จะแบ่งภาคเศรษฐกิจ (SECTOR) ออกเป็น 6 ภาคคือ

1. บริษัทที่มีใช้การเงิน (NON FINANCIAL ENTERPRISES)
2. สถาบันการเงิน (FINANCIAL INSTITUTIONS)
3. รัฐบาล (GENERAL GOVERNMENT)
4. ครอบครัว (HOUSEHOLDS)
5. สถาบันเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร (PRIVATE NON PROFIT INSTITUTIONS)
6. ต่างประเทศ (REST OF THE WORLD)

สำหรับการกำหนดความมั่งคั่งของชาติ (NATIONAL WEALTH) ขอให้ดูบัญชีสมดุล ในหน้าถัดไป จะวัดจากส่วนทุน (NET WORTH) ของแต่ละภาคเศรษฐกิจรวมกันและรวมกับทรัพย์สินต่างประเทศสุทธิ นั่นคือ

$$661 + (31+51+115) - (52+36+77) = 693$$

ในช่องของภาคต่างประเทศจะแสดงทรัพย์สินทางการเงิน (FINANCIAL ASSETS) ถือโดย

ผู้อยู่อาศัยนอกประเทศ (NON RESIDENT) และในช่องทางสินจะเป็นการถือสินทรัพย์ของต่างประเทศโดยผู้อยู่อาศัยในประเทศ (RESIDENT) หรืออาจกล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือ ในช่องทางสินทรัพย์ทางการเงินจะหมายถึง ชาวต่างชาติถือสิทธิเรียกร้องทางการเงิน (FINANCIAL CLAIM) ในรูปของทรัพย์สินที่ออกในประเทศ ส่วนด้านหนี้สินจะเป็นการถือสิทธิเรียกร้องทางการเงินในรูปของทรัพย์สินที่ถือโดยผู้อยู่อาศัยในประเทศ และออกตราสารหนี้^{๕๖} โดยชาวต่างประเทศ

ตามหลักการของ UN SNA จะไม่มีการแสดงสถิติสำหรับผู้อยู่ภายนอกประเทศ (NON RESIDENT) ในการถือสินทรัพย์ที่มีตัวตนในงบดุลแห่งชาติในช่องของภาคต่างประเทศ ตัวอย่าง เช่น การซื้อที่ดินโดยผู้ที่อยู่อาศัยภายนอกประเทศ จะถือเหมือนว่าเป็นการถือในชื่อของสถาบันภายในประเทศ (NOMINAL RESIDENT INSTITUTION) ในด้านการถือสินทรัพย์ทางการเงิน ก็จะปฏิบัติในลักษณะเหมือนกัน สำหรับผู้อยู่อาศัยในประเทศ (RESIDENT) และถือที่ดินในประเทศ ก็จะปฏิบัติเหมือนกับการถือสินทรัพย์ทางการเงิน^{๕๗}

จากหลักเกณฑ์การจัดทำข้างต้นก็จะมีผลทำให้เกิดการเท่ากันระหว่งการออกสินทรัพย์ทางการเงิน และการก่อกำเนิดขึ้นเมื่อรวมภาคต่างประเทศเข้ามาในการจัดทำงบดุลแห่งชาติ เพราะเมื่อมีการออกสินทรัพย์ทางการเงินแล้วจะต้องบันทึกรายการก่อกำเนิดขึ้นทันทีและ ในจำนวนที่เท่ากัน ดังนั้นจะเห็นว่าหลักดังกล่าวจะมีผลทำให้งบดุลแห่งชาติที่จัดทำเกิดการสมดุลขึ้น สำหรับการถือสินทรัพย์ทางการเงินของชาวต่างประเทศ นอกจากจะเป็นตราสารทางการเงินและอื่น ๆ แล้ว จะรวมถึงการถือหุ้นในบริษัทภายในประเทศโดยชาวต่างชาติก็จะรวมอยู่ในรายการนี้ด้วย^{๕๘}

การบันทึกรายการในตาราง จะใช้วิธีการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางการเงิน ในราคาตลาด และการประเมินมูลค่าสินทรัพย์คงที่มีตัวตน (TANGIBLE FIXED ASSETS) เช่น สิ่งก่อสร้าง และเครื่องมือเครื่องจักร ในราคาประจำปี (REPLACEMENT COST)

^{๕๖/} UNITED NATIONS , DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS ,
"STATISTIC PAPERS M No 60" P.6

นอกจากนี้ ถ้าเป็นไปได้ก็ควรประเมินสินทรัพย์อื่น ๆ เข้าไปในรายการที่จัดทำด้วย

ดังนั้นจะเห็นว่ามีความแตกต่างกันเกิดจากการประเมินคือ ราคาที่บันทึกอยู่ในงบดุล ณ วันต้นปี แต่เมื่อประเมินราคาทรัพย์สินใหม่ ในราคาตลาด ณ วันสิ้นปี จะเกิด CAPITAL GAIN หรือ CAPITAL LOSS ดังนั้นส่วนทุนจำเป็นจะต้องเป็นส่วนเหลือของรายการทางด้านทรัพย์สินหักด้วยหนี้สิน สำหรับรายละเอียดการเกิด CAPITAL GAIN หรือ CAPITAL LOSS ในด้านสินทรัพย์ทางการเงิน ขอให้ดูตัวอย่างในท้ายบทที่ 4 แต่การจัดทำงบดุลแห่งชาติจะมีรายการสินทรัพย์ที่มีตัวตนเพิ่มขึ้นมา ดังนั้นการจัดทำบัญชีกระทบยอด (RECONCILIATION ACCOUNT) จะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการประเมินราคา ถือว่าเป็นบัญชีประกอบ ที่จะทำให้ผู้อ่านงบดุลแห่งชาติสามารถเข้าใจได้ ในรายละเอียดมากขึ้น ว่าการเพิ่มขึ้นหรือลดลงในความมั่งคั่งของชาติเกิดจากสาเหตุอะไรบ้าง แต่โดยทั่วไปแล้วสำหรับประเทศไทย ซึ่งมีปัญหาในด้านข้อมูล จะไม่มีการจัดทำบัญชีกระทบยอดนี้ ดังจะเห็นได้จากการจัดทำบัญชีเศรษฐกิจเงินทุนของประเทศไทย จะไม่มีการจัดทำบัญชีกระทบยอดในด้านของ CAPITAL GAIN หรือ CAPITAL LOSS ของสินทรัพย์ทางการเงิน ทำให้การพิจารณาแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน ว่าส่วนใดเกิดจากการประเมินราคาและส่วนใดเป็นการเคลื่อนย้ายสุทธิทำได้ยาก โดยถือว่า CAPITAL GAIN หรือ CAPITAL LOSS จะไปรวมอยู่ในรายการสถิติตลาดเคลื่อน สำหรับกรณีที่มีการประเมินทรัพย์สินในราคาตลาดแล้วไม่มีการแสดงบัญชีกระทบยอด รายการ CAPITAL GAIN หรือ CAPITAL LOSS จะรวมอยู่ในรายการที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

บัญชีบุคคล

	1	2	3	4	5	รวม1-5	6	รวม
เดบิต								
1. สินทรัพย์ทางการเงิน								
1.1 CURRENCY AND DEPOSIT	23	68	12	170	2	275	52	327
1.2 SECURITY	32	153	9	250	13	457	36	493
1.3 OTHER	126	120	125	144	2	517	77	594
2. NET TANGIBLE AND NON FINANCIAL INTANGIBLE ASSET								
3. TOTAL	485	359	279	757	30	1,910	165	2,075

เครดิต

4. หนี้สินทางการเงิน								
4.1 CURRENCY AND DEPOSIT	8	184	103	1	0	296	31	327
4.2 SECURITY	235	62	145			442	51	493
4.3 OTHER	151	102	141	82	3	479	115	594
5. NET WORTH	91	11	-110	674	27	693	-32	661
6. TOTAL	485	359	279	757	30	1,910	165	2,075

1 หมายถึง NON FINANCIAL ENTERPRISES

2 หมายถึง FINANCIAL INSTITUTION

3 หมายถึง CENTRAL GOVERNMENT

4 หมายถึง HOUSEHOLDS

5 หมายถึง PRIVATE NON-PROFIT INSTITUTIONS

6 หมายถึง REST OF THE WORLD

5. การจำแนกรายการในงบดุลแห่งชาติ ตามหลักของ UN SNA

การจำแนกรายการสินทรัพย์ในงบดุลแห่งชาติจะแบ่งออกเป็นสองชนิด

1. สินทรัพย์ที่มีตัวตน

1.1 สินทรัพย์ที่มีตัวตนและสามารถผลิตทดแทนได้

1.2 สินทรัพย์ที่มีตัวตนและไม่สามารถผลิตทดแทนได้

2. สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน

1. สินทรัพย์ที่มีตัวตนและสามารถผลิตทดแทนได้

ประกอบด้วยรายการการสะสมทุนเบื้องต้น (GROSS CAPITAL FORMATION) ที่มาจากบัญชีรายได้ประชาชาติ ซึ่งจะเรียกว่าสินทรัพย์คงที่ (FIXED ASSETS) โดยรวมภาคต่าง ๆ เช่น บริษัท รัฐบาล และภาคเอกชน ซึ่งจะประกอบด้วย การก่อสร้าง เครื่องมือเครื่องจักร และสต็อกสินค้าคงเหลือ^{6/} ที่จะนำไปใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ

สำหรับบัญชีสินทรัพย์ที่มีตัวตนและสามารถผลิตทดแทนได้ในภาครัฐบาล ซึ่งจะนำไปใช้เพื่อการทหาร จะไม่รวมอยู่ในสินทรัพย์ประเภทนี้ แต่ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์มาใช้ในกิจการพลเรือน เช่น สนามบิน โรงพยาบาล ถนน เป็นต้น ก็จะนำมารวมอยู่ในสินทรัพย์ประเภทนี้ ในด้านเครื่องมือทางทหารค่อนข้างจะมี ค่าเสื่อมราคาสูงและเป็นสินค้าล้าสมัยค่อนข้างเร็ว ซึ่งจะขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมของการเมือง ตัวอย่างเช่น เครื่องบินสู้รบ ซึ่งมีการพัฒนาค่อนข้างเร็วมากดังนั้น เครื่องมือประเภทนี้จะต้องมีการ

^{6/} ในบัญชีรายได้ประชาชาติจะใช้ส่วน เปลี่ยนของสินค้าคงเหลือ หมายถึง สินค้าคงเหลือปลายงวด หักด้วย สินค้าคงเหลือต้นงวด

คำนวณค่าเสื่อมที่ค่อนข้างสูงและเป็นสินค้าล้าสมัยได้เร็ว แต่อย่างไรก็ตามประเทศต่าง ๆ เห็นว่ามีความจำเป็นจะต้องมีสินค้าประเภทนี้ไว้เพื่อความปลอดภัยของประเทศชาติ ดังนั้นในการจัดทำจึงขอให้มีการแยกรายการนี้ออกต่างหากเป็นตารางอธิบายประกอบไม่ควรรวมอยู่กับสินทรัพย์ที่มีไว้เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ

การแบ่งประเภทสินทรัพย์ที่ตัวตนและสามารถผลิตทดแทนได้

1. สินค้าคงเหลือ

- 1.1 สินค้าเพื่อผลิตในด้านอุตสาหกรรม ประกอบด้วย สินค้าเกษตร ป่าไม้และซุง ประมง แร่ อุตสาหกรรมการผลิต ไฟฟ้า ก๊าซ น้ำประปา และการก่อสร้าง ในการคำนวณจะนับสินค้าคงเหลือในชั้นการผลิตที่ประกอบด้วย
 - วัตถุดิบ
 - งานระหว่างทำ (WORK IN PROCESS) หมายถึงงานที่อยู่ระหว่างการผลิต
 - วัสดุสำเร็จที่ใช้เพื่อการบริโภค ยกเว้น วัสดุเพื่อใช้ในการผสมพันธ์จะรวมอยู่ในการสะสมทุนด้านสินทรัพย์คงที่
 - สินค้าสำเร็จรูป
- 1.2 สินค้าในด้านการค้าส่งและค้าปลีก หมายถึงสินค้าที่มีไว้เพื่อการค้าหรือสำหรับใช้ เช่น เชื้อเพลิง
- 1.3 สินค้าของอุตสาหกรรมชนิดอื่น ๆ ประกอบด้วยสินค้าคงเหลือในด้าน น้ำมัน ถ่านหิน และเชื้อเพลิงชนิดอื่น ๆ สินค้าเพื่อใช้ในการบำรุงและซ่อมแซมในด้านการขนส่ง การสื่อสารและอุตสาหกรรมอื่น ๆ เป็นต้น

- 1.4 สินค้าคงเหลือในด้านการให้บริการของรัฐบาล หมายถึงสินค้าที่เป็นสินค้ายุทโธปกรณ์ เมล็ดพันธุ์พืช และสินค้าอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อประเทศ

2. สินทรัพย์คงที่ (FIXED ASSETS) ขอให้นักศึกษาเปรียบเทียบกับภาระสะสมทุน ซึ่งจะมีการแบ่งที่เหมือนกัน

2.1 ที่อยู่อาศัย

- 2.2 การก่อสร้างที่มีใช้ที่อยู่อาศัย เช่น โรงงาน โกดัง สำนักงาน ภัตตาคาร โรงแรม ยุ้งฉาง โรงเรียน เป็นต้น

- 2.3 การก่อสร้างอื่น ๆ เช่น ถนน ท่าเรือ สะพาน สนามบิน เป็นต้น

- 2.4 การบุกเบิกที่ดิน การทำไร่ และการทำสวน

- 2.5 ยานพาหนะ

- 2.6 เครื่องจักรและอุปกรณ์

- 2.7 สัตว์ที่ใช้ในการผสมพันธ์และอื่น ๆ

ในการคำนวณด้านการสะสมทุนของประเทศในบัญชีรายได้ประชาชาติ จะเห็นว่า มีบางรายการ เช่น การบุกเบิกที่ดิน (LAND IMPROVEMENT) จะรวมอยู่ในรายการการก่อสร้าง ดังนั้นควรที่จะแยกรายการนี้ออกมาเป็นอีกรายการ จะเห็นได้ว่าในการจัดทำบัญชีรายได้ประชาชาติ จะแสดงรายการก่อสร้างที่ไม่รวมการบุกเบิกที่ดินไว้ เป็นรายการแยกต่างหาก เพื่อที่จะได้สามารถนำข้อมูลมาจัดทำงบดุลแห่งชาติได้สะดวกขึ้น

2. สินทรัพย์ที่มีตัวตนและไม่สามารถผลิตทดแทนได้

สินทรัพย์ที่มีตัวตนและไม่สามารถผลิตทดแทนได้ เช่น ที่ดิน ป่าไม้ ทรัพยากรที่อยู่ใต้ดิน (SUBSOIL DEPOSIT) และทรัพยากรประมง จะนำมาคำนวณเป็นรายได้ประชาชาติก็ต่อเมื่อมีการซื้อขายเกิดขึ้น แต่การจัดทำงบดุลจะต้องแสดงทรัพยากรเหล่านี้ว่าในประเทศมีมูลค่าเท่าใด ในกรณีที่จะมีการนำทรัพยากรเหล่านี้มาซื้อขาย โดยจะถือว่าทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศถึงแม้จะยังไม่ได้ใช้แต่ก็ถือว่าเป็นสินทรัพย์ที่ประเทศมีอยู่ และจะต้องนำมาลงเป็นสินทรัพย์ที่มีตัวตนในงบดุลแห่งชาติ สำหรับวิธีการประเมินมูลค่าสินทรัพย์เหล่านี้ค่อนข้างจะทำได้ยาก ดังนั้นวิธีการหนึ่งที่สามารถจะนำมาใช้ได้ก็คือการคำนวณจากความสามารถในการหารายได้ (CAPITALIZATION OF AN ASSET'S EARNING POWER) ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น สำหรับงานศิลปะ (WORKS OF ART) จะนำมาคำนวณอยู่ก็ต่อเมื่อเป็นงานศิลปะที่มีการซื้อขายกันเท่านั้น

สำหรับสินทรัพย์ที่เป็นสินค้าสาธารณะ ซึ่งมีใช้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นเจ้าของและไม่สามารถนำมาซื้อขายได้จะไม่รวมอยู่ในรายการนี้ เช่น แม่น้ำ ทะเลสาบ อากาศ เป็นต้น

การแบ่งประเภทสินทรัพย์ที่มีตัวตนและไม่สามารถผลิตทดแทนได้

1. ที่ดิน หมายถึงที่ดินที่ใช้ในการปลูกสร้างอาคาร และอื่น ๆ ที่ดินที่ใช้ในการเกษตร เช่น การทำไร่ ทำสวน การทำฟาร์ม เป็นต้น นอกจากนี้จะรวมถึงที่ดินอื่น ๆ ที่ไม่รวมอยู่ในสองรายการข้างต้น เช่น วนอุทยาน สวนสาธารณะ สวนเพื่อพักผ่อนหย่อนใจของเอกชนที่นำมาใช้เพื่อการค้า เป็นต้น
2. ป่าไม้และสัมปทานป่า (TIMBLE TRACTS AND FOREST) หมายถึงไม้ที่สามารถนำมาใช้ในการพาณิชย์ได้ที่มีอยู่ในป่า สัมปทานป่า ป่าไม้ละเมาะ และแหล่งน้ำใต้ดิน

3. สินทรัพย์ใต้ดิน (SUBSOIL ASSETS) และที่โรงงานผลิตทรัพยากร

ประเภทต่าง ๆ เช่น

- ถ่านหิน น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ประกอบด้วย ที่จัดเป็นส่วนที่เป็น
ทรัพยากรธรรมชาติสำรองที่ยังมิได้นำมาใช้และส่วนที่อยู่ในโรงงาน
แยกก๊าซ และกลั่นน้ำมัน

- แหล่งแร่สำรอง (MINERAL RESERVES) และแร่ที่อยู่ในโรงงาน
ประกอบด้วย แร่โลหะ และแร่โลหะ รวมทั้ง แร่รัตนชาติ

4. การประมง หมายถึงสต็อกของปลาและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งในรูป
ของการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง และในฟาร์ม รวมทั้งการเพาะเลี้ยงหอยมุก
และอื่น ๆ

5. งานศิลปะด้านประวัติศาสตร์ หมายถึง อาคาร อนุเสาวรีย์ และการก่อสร้างอื่น ๆ
ในด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งจะมีการคำนวณรวมอยู่ในบัญชีแหล่ง
ที่มาของทุน (CAPITAL FINANCE ACCOUNT)

3. สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน

การประเมินมูลค่าของสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนเป็นเรื่องที่ยาก ที่จะประเมินมูลค่าให้ถูกต้อง
และมีกฎเกณฑ์อย่างชัดเจน นอกจากนี้ประเภทของสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนก็มีการถกเถียงกัน
ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะทุนมนุษย์ (HUMAN CAPITAL) และความรู้ทางวิทยาศาสตร์
(SCIENTIFIC KNOWLEDGES) โดยได้มีผู้พยายามที่จะรวมรายการเหล่านี้เข้าไปในงบดุลด้วย
เพราะถือว่าเป็นทรัพย์สินของชาติ โดยได้มีผู้เสนอวิธีการคำนวณมูลค่าดังกล่าวในรูปของ
ค่าใช้จ่ายการศึกษา การฝึกอบรม สาธารณสุข⁷⁷ การวิจัย ในบัญชีรายได้ประชาชาติ
ในแต่ละปีมารวมกัน และให้เป็นมูลค่าในการตีราคาสินทรัพย์ทั้งสองรายการ แต่อย่างไรก็ตาม

⁷⁷ การวัดการลงทุนในทุนมนุษย์ ได้วัดจากการให้การศึกษา การให้การฝึกอบรม และ
ได้มีการขยายรวมการให้บริการสาธารณสุขที่จะทำให้ประชาชนมีสุขภาพดีด้วย

ก็ได้มีข้อโต้แย้งค่อนข้างมากเกี่ยวกับการที่จะนำรายการทั้งสองมารวมอยู่ในรายการสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน โดยเฉพาะการแบ่งแยกการบริการเพื่อใช้ในัจจุบัน และการใช้ในระยะเวลาเพื่อการสะสมทุน

นอกจากทั้งสองรายการทุนมนุษย์ (HUMAN CAPITAL) และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (SCIENTIFIC KNOWLEDGE) แล้ว ที่จะไม่นำรวมอยู่ในสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน รายการค่าความนิยม (GOODWILL)^{8/} ของบริษัทต่าง ๆ ก็จะไม่นำรวมอยู่ด้วย

รายการที่จะรวมอยู่ในสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน จะประกอบด้วย รายการที่มีการซื้อขายกันในการจัดทำบัญชีรายได้ประชาชาติ

1. ค่าเช่า (LEASES) ประกอบด้วย ค่าเช่าที่ดิน อาคาร สิทธิบัตรในการทำเหมืองแร่ สัมปทานป่า และสิทธิบัตรในการทำประมง
2. สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า และลิขสิทธิ์

6. บัญชีกระทบยอด (RECONCILIATION ACCOUNTS)

บัญชีกระทบยอดควรสร้างควบคู่กับงบดุลแห่งชาติ มีประโยชน์ในการอธิบายถึงความแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงของรายการในบัญชีงบดุลแห่งชาติ ตั้งแต่ต้นปีกับปลายปีว่ามีความแตกต่างกันเนื่องจากสาเหตุอะไรบ้าง ซึ่งมีหลายกรณี ที่จำเป็นจะต้องแสดงการเปลี่ยนแปลงของรายการในบัญชีงบดุลให้มีความชัดเจน เพื่อช่วยอธิบายธุรกรรมทางเศรษฐกิจ

^{8/} ค่าความนิยม เกิดจากการตีราคาทรัพย์สินของบริษัทที่มีค่าสูงกว่ามูลค่าที่บันทึกบัญชีเมื่อมีการซื้อขายบริษัท หรือในการรวมบริษัท เพราะอีกบริษัทหนึ่งมีชื่อเสียงหรือการดำเนินงานที่ค่อนข้างประสบผลสำเร็จ ดังนั้นอีกบริษัทหนึ่งที่จะมารวมก็จะตีค่าความนิยมให้กับบริษัทที่มีชื่อเสียง ค่าความนิยมจึงเกิดจากการประเมินทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นเองมิใช่จากราคาตลาด

ของรายได้ประชาชาติ เช่น เมื่อหุ้นมีราคาสูงขึ้น เป็นต้น และข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าสินทรัพย์ ก็มีประโยชน์ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อ ต่อสินทรัพย์และหนี้สินประเภทต่าง ๆ และฐานะความเป็นอยู่ของภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ อีกด้วย

สำหรับบัญชีเงินทุน (CAPITAL FINANCE ACCOUNTS) ก็จะเป็นอีกบัญชีหนึ่งที่จะไม่มีการอธิบายอยู่ในบัญชีกระทบยอด เพราะจะแสดงอยู่ในบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน ดังนั้นจะเห็นว่าบัญชีกระทบยอด จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะอธิบายถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในความมั่งคั่งของชาติ

ตัวอย่าง เช่น ข้อมูลสถิติจากบัญชีกระทบยอดนั้น หากทำละเอียดพอจะทำให้ทราบถึงปริมาณและมูลค่าของทรัพยากรแร่และป่าไม้ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในแต่ละปี ข้อมูลในลักษณะดังกล่าวจะช่วยบอกให้ทราบถึงอัตราการเสื่อมราคาของสินทรัพย์ถาวร และทำให้ทราบถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติแต่ละประเภทอีกด้วย สำหรับรายละเอียดของผลกระทบต่าง ๆ จะแสดงรายละเอียดในการแบ่งรายการปรับปรุงยอดตามสาเหตุที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังได้แสดงให้เห็นว่ารายการต่าง ๆ จะนำไปหักหรือบวกในงบดุลแห่งชาติในรายการใดบ้าง ดังแสดงในหน้าสุดท้าย

การแบ่งประเภทรายการปรับปรุงยอดตามสาเหตุที่เกิดขึ้น

1. การประเมินมูลค่าทรัพย์สินเนื่องจากราคาเปลี่ยนแปลง

- 1.1 ราคาตลาด (MARKET PRICES)
- 1.2 ราคาประจำปี (REPLACEMENT COST)
- 1.3 อัตราส่วนลด หรือ CAPITALIZATION FACTOR
- 1.4 อัตราแลกเปลี่ยนต่างประเทศ

2. ประเด็นของ IMF ในเรื่องสิทธิถอนเงินพิเศษ (SPECIAL DRAWING RIGHT หรือ SDR)

3. การปรับปรุงต่อเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง

- 3.1 การเสื่อมลงของทรัพย์สินคงที่จากเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง
- 3.2 ส่วนแตกต่างระหว่างค่าเสื่อมที่คิดในการคำนวณรายได้ประชาชาติ กับการสูญเสียที่เกิดกับทรัพย์สินคงที่ในความเป็นจริง
- 3.3 การโอนเงินในด้านสำรองเงินกองทุนบำเหน็จและบำนาญ และกรรมธรรม์ประกันชีวิต ไปเป็นส่วนหนึ่งของครัวเรือน

4. การเปลี่ยนแปลงสุทธิในสินทรัพย์ที่มีตัวตนแต่ไม่แสดงอยู่ในบัญชีแหล่งที่มาของคุณ (CAPITAL FINANCE ACCOUNTS)

- 4.1 การเพิ่มขึ้นในทรัพยากรธรรมชาติ หักด้วย การหมดสิ้นไป เช่น
 - สัตว์ที่ใช้ในการผสมพันธ์ และอื่น ๆ
 - ป่าไม้และสัมปทานป่า
 - การทำไร่ ทำสวน
 - การประมง
- 4.2 การค้นพบทรัพยากรธรรมชาติใต้พื้นดิน หักด้วย ส่วนที่ใช้หมดไป
- 4.3 การสูญเสียที่ดินและป่าไม้จากภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว เป็นต้น

5. การปรับปรุงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้าง หรือการจัดประเภทรายการ ในบัญชีงบดุลแห่งชาติ

- 5.1 การเปลี่ยนแปลงในสถาบันหรือในส่วนของบุคคล
- 5.2 การเพิ่มขึ้นหรือลดลงในการปรับปรุงยอดรวม หรือการแยกรายการของหน่วยที่แบ่ง ในด้านสถิติ ที่ทำการจัดใหม่

6. การหมดอายุของ สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า เป็นต้น

7. สถิติตลาดเคลื่อน

การวิเคราะห์รายการกระทบยอดในงบดุลแห่งชาติ

รายการ	รายการทรัพย์สินและหนี้สินตามผลกระทบ
<u>1. สินทรัพย์ตามตัวตน</u>	
1.1 สินทรัพย์คงที่ที่หัดด้วยค่าเสื่อม	อาคาร สิ่งที่มีใช้อาคาร และสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ยานพาหนะ เครื่องจักรและเครื่องมือ
1.2 สินทรัพย์คงที่ที่จ่ายครั้งแรก	การบุกเบิกที่ดิน และการทำไร่ ทำสวน การปลูกป่า สัตว์ที่ใช้ในการผสมพันธ์ ที่ดิน
1.3 การซื้อที่ดินสุทธิ	ป่าไม้และสัมปทานป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติใต้ผืนดิน (SUBSOIL ASSET)
1.4 การเพิ่มขึ้นในสินค้าคงเหลือ	สินค้าคงเหลือ
<u>2. สินทรัพย์ที่ไม่ตัวตน</u>	
	- สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า เป็นต้น
<u>3. สินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สิน</u>	
3.1 ทองคำและสิทธิถอนเงินพิเศษ	ดูรายการที่เกี่ยวข้อง
3.2 พันธบัตรและการลงทุนระยะยาว	ดูรายการที่เกี่ยวข้อง
3.3 ส่วนทุนของครัวเรือนในสำรองของ กองทุนบำเหน็จ บำนาญ และเงิน กรมธรรม์ประกันชีวิต	ดูรายการที่เกี่ยวข้อง
3.4 ส่วนทุนของกิจการที่มีใช้ในติดบุคคล	รายการทรัพย์สินหักด้วยหนี้สิน
3.5 สิทธิเรียกร้องอื่น ๆ	